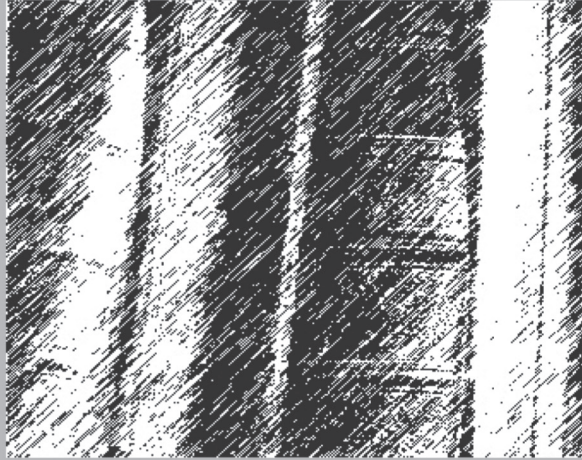

Roy Howarth, Pam Fisher: *Jak pokonywać problemy behawioralne i emocjonalne u dzieci i młodzieży.*

[Przeł. Rafał Lisowski] Warszawa,

Wydawnictwo K.E. Liber 2005,

ISBN 83-60215-10-3, wyd. III, ss.112

Poradnik stworzony przez Roya Howartha i Pam Fisher jest poświęcony dzieciom z zaburzeniami emocjonalno-behawioralnymi oraz sposobom radzenia sobie z nimi w szkole. Pozycja wydaje się godna uwagi chociażby ze względu na stosunkowo wysoki odsetek przypadków występowania tego typu dysfunkcji u uczniów, zważywszy również fakt, iż te wciąż są ogromnym wyzwaniem dla nauczycieli.

Ogromną zaletą publikacji są osobiste przymioty jej Autorów. Prezentowane propozycje modeli zachowań/procedur postępowania w stosunku do dzieci/uczniów dotkniętych różnego rodzaju zaburzeniami emocjonalno-behawioralnymi oparte są nie tylko na szerokiej podstawie teoretycznej, ale także wynikają z wieloletniej praktyki Autorów.

Struktura książki zbudowana jest bardzo przejrzysto — treści klarownie podzielono na rozdziały według kryterium przedmiotowego. Każdy rozdział zakończono rzeczowym, użytecznym podsumowaniem. W systematyce budowy poradnika jako pierwszą umieszczono dość udaną próbę zdefiniowania problemów behawioralno-emocjonalnych. Następnie podjęto zagadnienie pozycji nauczyciela w strukturze szkoły i klasy. Wyraźny akcent położono na kwestię budowania właściwych relacji nauczyciel — uczeń, nauczyciel — uczeń — rodzic, przekazując

garść praktycznych uwag (obrazując sposoby ich wykorzystania ciekawymi przykładami) i wskazując potencjalne problemy występujące w tym obszarze.

Kluczowy dla całego poradnika rozdział, poświęcony próbie zdefiniowania zaburzeń emocjonalno-behawioralnych, a więc będący podstawą późniejszej próby subsumcji przez nauczyciela pewnych stanów faktycznych pod opisane zjawiska i pojęcia, dotyczy trzech głównych obszarów: autoewaluacji/samooceny dziecka, przyczyn problemów, właściwego postępowania diagnostycznego i procesu terapii pedagogicznej.

W kolejnym rozdziale Autorzy opisują rzeczoną problematykę od strony podmiotowej, zajmując się osobistymi kwalifikacjami i umiejętnościami nauczyciela przekładającymi się na jego kontakty ze swoimi wychowankami. Omówione zostały również elementy osobowości nauczyciela, fundamentalne dla zdolności radzenia sobie z uczniami wymagającymi specjalnego traktowania, takie jak: stopień samokontroli i umiejętności panowania nad stresem, zdolności interpersonalne w kontaktach z uczniami, rodzicami oraz innymi pracownikami szkoły, umiejętność komunikacji werbalnej oraz wydawania świadomych i celowych sygnałów niewerbalnych

Kolejnym przedmiotem zainteresowania Autorów stała się sama sala lekcyjna — obiekt zwykle zupełnie ignorowany w procesie radzenia sobie z problemami emocjonalno-behawioralnymi uczniów. Ta publikacja przypomina jednak o tym, jak istotna jest chociażby topografia klasy oraz jasno sformułowane zasady pracy w klasie.

W następnym rozdziale uwaga Autorów ogniskuje się na procesie uczenia się dzieci z dysfunkcjami emocjonalno-behawioralnymi. Wskazano na specyfikę pracy takich dzieci w grupach, ukazano ciekawą i ważną problematykę stosowania odpowiednich pochwał i nagród, zastosowania komputerów w procesie edukacyjnym oraz, o czym często się zapomina, na znaczenie odpowiedniego i przede wszystkim odpowiedzialnego zaangażowania rodziców nie tylko w wychowanie, ale również w edukację swoich dzieci. W tym kontekście szczególnie istotne stają się dla Autorów odpowiednie umiejętności nauczyciela. Akcent położono na znaczeniu pozytywnego języka, obserwacji, interwencji oraz komunikacji werbalnej i niewerbalnej.

W dalszej kolejności opisano samą strukturę szkoły, w której umiejscowiono nauczyciela. Jako kluczowa została opisana osoba dyrektora. Istotny okazuje się teren i architektura szkoły, nie bez znaczenie pozostają również tak — wydawałoby się — błahe sprawy jak umeblowanie, budynki, wyposażenie czy dekoracje. Bardzo istotna jest również mobilność uczniów na terenie szkoły oraz ocena zachowania uczniów w jej obrębie i poza nim.

Omówiono też miejsce, jakie zajmuje problematyka komunikacji z rodzicami. Rozdział bez wątpienia wyjątkowo istotny dla wielu nauczycieli, zważywszy na często trudną specyfikę kontaktów z rodzicami czy opiekunami dzieci. Autorzy w tym kontekście zwracają szczególną uwagę na dobrą komunikację między rodzicami a nauczycielem, wzajemne zrozumienie, wsparcie i szacunek dla osoby rodzica czy opiekuna.

Na końcu przedstawiono największe, potencjalne wyzwania, z jakimi spotkać może się nauczyciel w swojej praktyce. Dobrze opisano podstawowy model postępowania w przypadkach skrajnych, wraz z jego czterema fazami: początkową, eskalacji konfliktu, negatywnego wyboru i fazy kryzysowej oraz uspokojenia.

Publikacja, będąca przedmiotem tej recenzji, wydaje się pozycją szczególnie godną polecenia pedagogom — praktykom czy studentom kierunków pedagogicznych. Znaleźć można w niej bowiem odpowiedzi na pytania zapewne nurtujące ich w toku czynności zawodowych. Książka znakomicie „wywiązuje się” z zadań stawianych poradnikowi, jego potencjalny czytelnik bez wątpienia doceni osobiste doświadczenie Autorów, budujące przecież zaufanie do rozwiązań przez nich proponowanych, mnogość tych rozwiązań oraz ich skuteczność i celowość. Ta pozycja z pewnością skłoni nie jednego nauczyciela do refleksji nad kwestiami, które w codziennym zgiełku szkoły gdzieś umykają, a mogą okazać się kluczowe dla jego pracy. Wydaje się też, że publikacja może stanowić pewnego rodzaju dopełnienie proponowanych studentom kierunków pedagogicznych podręczników akademickich, traktujących o szeroko pojętej problematyce zaburzeń zachowania, procedur diagnostycznych i terapeutycznych.

Beata Pitula